

Елеонора Богдана АТАМАНЧУК

*Здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
eleonoraatamancuk@gmail.com*

ЦІННІСНІ ДОМІНАНТИ РЕПЕРТУАРУ ВОКАЛЬНОГО КВАРТЕТУ «АКОРД» У КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

У добу глобалізації та цифрових трансформацій, духовно-культурні цінності народу набувають особливої значущості як фундамент ідентичності нації. Вокальне мистецтво, зокрема хорове та ансамблеве, виступає могутнім засобом збереження та трансляції українських аксіологічних домінант. Вокальний чоловічий квартет «Акорд» – яскраве явище в культурному просторі Тернопільщини, відоме своїм професіоналізмом, сценічною культурою та ідейною спрямованістю репертуару, який базується на духовних піснеспівах, українській народній творчості та високохудожніх творах класичного мистецтва. Засновником і художнім керівником ансамблю був Євген Гунько (06.02.1940-05.07.2019) – заслужений артист України, доцент Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Саме його професійне бачення, духовні орієнтири та педагогічна діяльність сформували ідейне обличчя колективу, зробивши його справжнім носієм ціннісної музичної традиції Тернопільщини.

Вокальний квартет «Акорд» виник у 1998 році в середовищі студентів музично-педагогічного факультету ТНПУ імені В. Гнатюка [3, с. 320]. Євген Гунько як художній керівник не лише формував репертуар, а й здійснював авторські гармонізації більшості творів, які стали візитівками ансамблю. Репертуар «Акорду» демонструє виважений баланс між традиційною духовною музикою, українською народною піснею та професійною, авторською вокальною класикою. Серед визначальних альбомів квартету – «Допоки музика звучить», «Ой радуйся земле», «Нехай святиться Ім'я Твоє», «Душі криниця», «Z miłością do pieśni» [5, с. 96].

Особливу увагу варто приділити репертуару, який квартет «Акорд» вибудовує з позиції збереження національної ідентичності. Це не лише популяризація української пісні, а втілення колективної історичної пам'яті, осмисленої у музичній формі. Українські народні пісні в обробках Євгена Гунька звучать з оновленою актуальністю, що вражає автентичністю та одночасно глибокою сценічною культурою виконання.

Варто відзначити твір «Стою я в лісі самотою» – повстанську пісню, яка посідає особливе місце у репертуарі квартету [2].

«А пісня та, що селом лине
Мені надію подає,
Що наша Ненька Україна
У боротьбі з колін встає», –

цей текст є не просто ліричним спогадом, а символом незламної надії самотнього повстанця, що зберігає у собі любов до рідного краю. Така поезія, підкріплена глибокою інтонаційною драматургією, пробирає до серця, особливо у виконанні квартету, де звучить кожен голос, як емоційна лінія національної драми.

У репертуарі також присутні такі знакові твори як «Гей, степами», «Ой у лузі березовім», що належать до скарбниці повстанської пісенності. Вони не лише музично насичені, а й несуть у собі цінності національного спротиву, боротьби за свободу, гідність і життя. Характерною особливістю творів є те, що кожен куплет наповнений новими гармонічними зворотами.

Поряд з патріотичним репертуаром, вагому частку у творчості колективу займає українська народна лірика. Прикладом є пісня «Світи, місяченьку» в обробці Євгена Гунька, яку квартет виконує на різноманітних концертних програмах, зокрема на урочистому врученні дипломів магістрам факультету мистецтв ТНПУ у 2025 році. Це приклад тонкої, делікатної музичної поезії, в якій вокальна культура ансамблю підкреслює образну мову, ліризм і душевність української пісні.

Ще одним знаковим твором є «Ой чий то кінь стоїть» – українська народна пісня, яка стала справжньою візитівкою квартету. Саме завдяки цьому виконанню «Акорд» отримав чотири розвернуті крісла на шоу «Голос країни», а також одностайну підтримку суддів у польському телевізійному проєкті «Tylko muzyka» [1, с. 226]. Це яскраве свідчення того, що автентична українська пісня у високоякісному сучасному аранжуванні здатна знайти відгук не лише в українського, а й міжнародного слухача. Також саме цей твір увійшов до збірника обробок Євгена Гунька для хору та чоловічого квартету «Ой, музику дуже люблю», виданого у 2010 році до 70-літнього ювілею митця [4, с. 7–9].

Значне місце у творчому доробку вокального квартету «Акорд» займає духовна музика, яка несе глибоке християнське змістове наповнення та виконує роль носія сакральних, морально-етичних і національно-духовних цінностей. У творчій історії колективу неодноразово влаштовувалися концерти духовної музики, зокрема у Тернопільській обласній філармонії, де були представлені зразки українського та європейського духовного репертуару.

До програм таких концертів входили твори, що вражають глибиною змісту та різноплановістю емоційного звучання: «Отче наш», «Достойно і правдиво є»

Михайла Вербицького, «Святий Боже» й «Хваліте Господа з небес» Олександра Кошиця, «Світе тихий» Артемія Веделя, а також духовні канти, серед яких «Нехай святиться Ім'я Твоє», «Через поле широкее», «Кант покаєння» Михайла Гайворонського. Окремо варто відзначити звернення квартету до зарубіжної духовної спадщини: твори Франца Шуберта «Ave Maria», «Kyrie eleison», Джованні П'єрлуїджі да Палестріни «Adoramus te, Christe», Ромуальда Твардовського «Alleluia», які в інтерпретації «Акорду» набули живої емоційної виразності [5, с. 100].

Особливої уваги заслуговує виконання «Великоднього канту», адаптованого для виконання українською, латинською, грецькою, польською, німецькою та грузинською мовами, що засвідчує відкритість колективу до міжкультурного діалогу та поширення універсальних християнських цінностей через вокальне мистецтво.

Окрему й надзвичайно вагомую частину духовного репертуару квартету становлять колядки – твори, які поєднують народну поетичну основу з релігійним змістом. У виконанні квартету звучать такі колядки, як «А у цього хазяїна», «Коляда» (слова Марії Підгірянки, музика – Соломії Теслі), «Крізь наші села», «Lulaj Jezuniu», «Щедрий вечір, Маланочка» та інші. Не можна не згадати і всесвітньо відому колядку «Свята ніч», яка у виконанні «акордівців» набуває особливої мелодійності, камерної щирості та глибини, завдяки витонченій гармонійній обробці і точному інтонаційному балансуванню між голосами.

Не менш важливо й те, що переважна більшість духовного репертуару квартету – це не просто відтворення готових хорових творів, а авторські аранжування Євгена Гунька, які базуються на переосмисленні хорового матеріалу (зокрема з мішаних або однорідних складів) з урахуванням можливостей конкретного ансамблю. Такий підхід дозволив надати йому нове звучання, що максимально відповідає характеру чоловічого вокального квартету. Варто зауважити, що адаптація духовної музики для такого типу ансамблю є доволі складною з огляду на обмеженість відповідного нотного матеріалу – адже більшість духовних творів написано для хору або сольного виконання. Євген Гунько ж зумів перетворити цю складність на перевагу, створивши унікальні інтерпретації, які природно звучать у виконанні «Акорду».

Євген Іванович Гунько – не лише талановитий хормейстер і виконавець, але й педагог, завідувач кафедри, який пропагував духовні, культурні та національні цінності у своїй освітній діяльності. Він неодноразово наголошував на важливості пісні як джерела виховання особистості, формування патріотизму, моральних орієнтирів, естетичного смаку.

Вокальний квартет «Акорд» під керівництвом Євгена Гунька – це колектив, що поєднує в собі художню довершеність, технічну точність та культурну місію. Його репертуар – це пісенна енциклопедія української душі, що об'єднує в собі духовну та національну самобутність.

Ціннісні домінанти творчості колективу – любов до Батьківщини, віра, моральність та шана до традиції – стали основою для формування естетичних і світоглядних орієнтирів цілого покоління слухачів. У контексті глобальних викликів саме такі мистецькі явища утверджують і зберігають українську культурну ідентичність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Е. Творча постать диригента-хормейстера Євгена Гунька в контексті хорового мистецтва та музичної освіти Тернопільщини. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*: матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.) У 2 ч. Ч. 2 / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. С.225-227.
2. Гапій В. Вокальний квартет Акорд-Стою я в лісі самотою. *YouTube*. 23.03.2012. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vTwRZhy-YKs> (дата звернення: 03.03.2025)
3. Канюка А. Г., Проців Л. Й. Творча діяльність диригентського класу Євгена Гунька. Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія. Тернопіль, 2018. С. 315-321.
4. Ой, музику дуже люблю. Обробки для хору та чоловічого квартету Євгена Гунька. Тернопіль: кафедра музикознавства, методики музичного виховання та вокально-хорових дисциплін, 2010.
5. Топорівська Я. В. Чоловічий вокальний квартет «Акорд». Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія. Тернопіль, 2018. С. 94-107.

Ярослав БАРАНЦЕВ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна*

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЙНОГО ПОТРАКТУВАННЯ СУЧАСНОГО МЕДІАДИСКУРСУ

Сучасний медіадискурс є багатовимірним явищем, у якому мова постає активним виразником не лише інформаційного аспекту трансльованих повідомлень, але й цілого світогляду, ціннісних орієнтирів і соціальних норм, що в ній відбиваються. Цілком небезпідставно британський мовознавець й один з основоположників критичного дискурс-аналізу Н. Ферклаф, який вивчає мову